

ADRIANNA SENIÓW

ORCID: 0000-0003-0952-3759

Uniwersytet Szczeciński, Szczecin

adrianna.seniow@usz.edu.pl

Oniomania, zakupoholizm, kompulsywne kupowanie – kilka uwag o strukturze członów szeregu synonimicznego

Słowa kluczowe

terminologia psychologiczna, synonimia, zapożyczenia

Keywords

psychological terminology, synonyms, loanwords

Synonimia w terminologii konkretnych dziedzin nauki staje się od jakiegoś czasu przedmiotem zainteresowania językoznawców. Zwykle, jak pisze Lucyna Jankowiak, „wspomina się o synonimii jako o zjawisku niekorzystnym i niewłaściwym, a wręcz szkodliwym i niepożądanym, bo sprzecznym z *zasadą jednomianowości*, mówiącą o tym, by jednemu pojęciu odpowiadał tylko jeden termin”¹. Mimo tego, jak wynika z badań, synonimia jest obecna w systemach terminologicznych różnych nauk, nie tylko tych, które dopiero się kształtują². Szczególnie interesująca pod tym kątem jest psychologia – dyscyplina o rozległym obszarze badań, obejmująca wiele różnorodnych subdyscyplin³. Wciąż nieuporządkowany system

¹ Lucyna Jankowiak, *Synonimia w polskiej terminologii medycznej drugiej połowy XIX wieku (na podstawie „Słownika terminologii lekarskiej polskiej” z 1881 roku)* (Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, 2015), 10.

² Jako przykład posłużyć mogą badania nad terminologią medyczną, por. tamże, 15.

³ Jan Strelau, Dariusz Doliński, red., *Psychologia akademicka* (Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2011), 26.

terminologiczny stanowi dość istotny problem dla samych badaczy, o czym świadczą słowa jednego z przedstawicieli psychologii: „terminologia naukowa różnicuje się tak, że coraz częściej te same zjawiska nazywane są różnie przez różnych badaczy i porozumienie między nimi jest coraz trudniejsze”⁴. Podobną refleksję odnajdziemy w artykule Marty Białeckiej-Pikul, która pisze:

W każdym podręczniku psychologii rozwoju znajdziemy indeks nazw, a w każdym artykule przeczytamy kilka słów kluczowych. Czy jednak oznacza to, że posługujący się pojęciami kluczowymi naukowcy zawsze rozumieją je tak samo? [...] Dziś często pojęcia kluczowe zamiast być narzędziami, które pozwalają nam opisywać, analizować, wyjaśniać i klasyfikować złożone zjawiska, same wymagają precyzyjnej definicji. Wielkim wyzwaniem jest zatem próba doprecyzowania i uporządkowania najważniejszych pojęć psychologii rozwoju⁵.

W niniejszym artykule omówię istnienie synonimii w terminologii psychologicznej na przykładzie szeregu synonimów nazywających zaburzenia związane z uzależnieniem od zakupów. Materiał wyekscerpowany został z artykułów publikowanych na łamach specjalistycznych czasopism, takich jak „Psychiatria”, „Przegląd Psychologiczny”, „Forum Pedagogiczne”, co pozwoliło ustalić, że w polskiej specjalistycznej literaturze naukowej funkcjonują następujące terminy nazywające zaburzenia kupowania: *dysfunkcyjne zakupy*, *kompulsywna konsumpcja*, *kompulsywne kupowanie*, *kompulsywne zakupy*, *kupnoholizm*, *kupowanie dysfunkcyjne*, *kupowanie nadmierne*, *mania kupowania*, *oniomania*, *shopoholizm/szopoholizm*, *uzależnienie od kupowania*, *uzależnienie od zakupów*, *zakupoholizm*, *zakupomania*. Celem rozważań będzie analiza strukturalna i genetyczna poszczególnych członów szeregu oraz próba wskazania, czy i jak wymienione jednostki funkcjonują w polszczyźnie ogólnej.

Zanim przejdziemy do omówienia materiału z perspektywy językoznawczej, warto podkreślić, że sami psychologowie zwracają uwagę na fakt współwystępowania określonych synonimicznych związanych z nazywaniem zaburzeń kupowania [podkr. – A.S.]:

Terminy **kompulsywne zakupy** i **uzależnienie od zakupów** stosowane są zamiennie [...]. W literaturze polskiej konstrukt ten opisywany jest też jako **shopoholizm**⁶.

⁴ Tadeusz Tomaszewski, *Główne idee współczesnej psychologii* (Warszawa: Wydawnictwo Żak, 1998), 199.

⁵ Marta Białeckaja-Pikul, rec. książki *Key Concepts in Developmental Psychology* H. Rudolpha Schaffera, *Psychologia Rozwojowa* 12 (2007), 4: 93.

⁶ Paulina Koryczan i in., „Uzależnienie od zakupów – przegląd badań”, w: *Badania i Rozwój Młodych Naukowców w Polsce – Nauki humanistyczne i społeczne*, IV, red. Jędrzej Nyckowiak, Jacek Leśny (Poznań: Wydawnictwo Młodzi Naukowcy, 2017), 80.

Zakupoholizm (kompulsywne kupowane, oniomania, kupnoholizm) jest jednym z nowych, proponowanych uzależnień czynnościowych i charakteryzuje się obsesyjnym zaabsorbowaniem kupowaniem oraz niezdolnością do powstrzymania się przed kupowaniem niepotrzebnych rzeczy, co w konsekwencji prowadzi do problemów w sferze społecznej i finansowej⁷.

W literaturze przedmiotu stosowane są różne określenia zjawiska związanego z nałogowym kupowaniem: **kupowanie kompulsywne, impulsywne, dysfunkcyjne, szopoholizm, kupnoholizm, oniomania, zakupomania, nałogowe kupowanie, uzależnienie od kupowania**⁸.

Szczególną uwagę na swoiste rozchwianie terminologiczne zwróciła Agata Gąsiorowska, podając, że problemem jest nie tylko brak jednoznacznych kryteriów diagnostycznych zaburzenia, ale także różne terminy nazywające to zjawisko:

Aby wyjaśnić, co kryje się pod nazwą „kupowanie kompulsywne”, należy sięgnąć do początku dwudziestego wieku [...]. Używa się także nazw **oniomania, mania kupowania, kompulsywna konsumpcja, kompulsywne kupowanie**, a także **uzależnienie od kupowania, kupowanie nadmierne lub dysfunkcyjne i impulsywne zakupy**. [...] W polskim piśmiennictwie zjawisko to nazywane jest **shopoholizmem** [...], wydaje się jednak, że nazwa **zakupoholizm** byłaby dużo właściwsza⁹.

Powyższe cytaty są dowodem terminologicznej refleksji, która ma miejsce na gruncie samej psychologii. Przedstawiciele tej dyscypliny odnotowują istnienie wielu wariantywnych określeń stosowanych do opisu jednego obszaru badawczego, wskazując na ich pełną ekwiwalencję. Możemy w tym przypadku mówić o ścisłej jednoznaczności wszystkich omawianych tu jednostek leksykalnych i stwierdzić, że mają one status dubletów semantycznych¹⁰. Potwierdza się zatem również stanowisko niektórych językoznawców, że synonimy, inaczej niż w języku ogólnym, gdzie pełnią często funkcję stylistyczną czy też wskazują na różne cechy danego desygnatu, w terminologii są jednostkami równoznacznymi¹¹.

⁷ Marek Krzystanek i in., „Zakupoholizm – nowe wyzwania terapeutyczne”, *Psychiatria* 13 (2016), 3: 149.

⁸ Iryna Kurlak, „Wybrane zagadnienia problematyki kompulsywnego kupowania: uzależnienie od zakupów (oniomania)”, *Forum Pedagogiczne*, 1 (2008): 232.

⁹ Agata Gąsiorowska, „Kupowanie kompulsywne – zjawisko, jego determinanty i konsekwencje: przegląd badań”, *Przegląd Psychologiczny* 44 (2001), 4: 463.

¹⁰ Dorota Filar, „Synonimia leksykalna w leksykologii i leksykografii polskiej”, *Studia Leksykalne. Roczniki Humanistyczne* 58 (2010), 6: 43.

¹¹ Por. Mieczysław Bąk, *Powstanie i rozwój polskiej terminologii nauk ścisłych* (Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1984), 21; Jadwiga Nawacka, „O synonimach typu fundament ławowy//ława fundamentowa”, *Poradnik Językowy*, 4 (1978): 160.

Charakterystyka strukturalna i genetyczna terminów szeregu synonimicznego

Do analizy zebranego materiału stosuję rozstrzygnięcia morfologiczno-syntaktyczne zaproponowane przez Lucynę Jankowiak, która szczegółowo omówiła zjawisko synonimii w odniesieniu do terminologii medycznej¹². Podobnie jak wspomniana badaczka w niniejszym artykule uwzględniam jedynie wyrazy autosemantyczne, do których zaliczam rzeczowniki, przymiotniki, przysłówki, czasowniki, zaimki, liczebniki i imiesłowy¹³.

Analizowany szereg zawiera 15 synonimów, składa się z pięciu terminów jednowyrazowych oraz dziesięciu dwuwyrazowych i realizuje następujący model: 1 + 1 + 1 + 1 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2, ma postać szeregu mieszanego, czyli zawiera zarówno wyrazy rodzime, jak i zapożyczenia¹⁴.

Grupę terminów jednowyrazowych reprezentują następujące jednostki leksykalne: *zakupoholizm*, *kupnoholizm*, *shopoholizm*, *zakupomania*, *oniomania*, które charakteryzują się zróżnicowaną strukturą.

Leksemy *shopoholizm*/*szopoholizm*, *kupnoholizm*, *zakupoholizm* są świadectwem wpływu mechanizmów globalizacyjnych na polszczyznę i szczególnego znaczenia języka angielskiego w procesie internacjonalizacji języka¹⁵.

Shopoholizm jest bezpośrednim zapożyczeniem z języka angielskiego, gdzie, inaczej niż w polskim dyskursie psychologicznym, obecny jest przede wszystkim w języku potocznym, a nie w publikacjach specjalistycznych¹⁶. W polszczyźnie wyraz ten funkcjonuje jako zapożyczenie fonetyczno-graficzne¹⁷, na co wskazuje wariantywność zapisów (*shopoholizm*, *szopoholizm* → ang. *shopoholism*).

Shopoholizm stał się bazą do utworzenia na gruncie polszczyzny złożzeń *zakupoholizm*, *kupnoholizm*¹⁸. Wyabstrahowany z zapożyczonych leksemów segment *-holizm*, będący drugim członem compositów¹⁹, stanowi produktywny element współczesnej polszczyzny, tworzy liczne serie złożzeń, które Krystyna Waszakowa definiuje jako struktury z powtarzalnym,

¹² Jankowiak, *Synonimia*.

¹³ Tamże, 141.

¹⁴ Taką definicję szeregu mieszanego podaje Jankowiak, *Synonimia*, 215.

¹⁵ Szczegółowo o tym zjawisku pisze Krystyna Waszakowa, *Przejawy internacjonalizacji w słownictwie współczesnej polszczyzny* (Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2005).

¹⁶ W artykułach naukowych z zakresu psychologii, podejmujących zagadnienia związane z zaburzeniami kupowania, dominuje użycie dwuczłonowego terminu *compulsive buying*.

¹⁷ Por. Ksenia Olkowska, „Angielskie zapożyczenia fonetyczne i graficzne w polszczyźnie ogólnej przełomu XX i XXI wieku”, *Studia Językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badania polszczyzny*, 9 (2010): 161–207.

¹⁸ Por. Krystyna Waszakowa, „Derywowane anglicyzmy jako wyraz ekspansji słownictwa potocznego i środowiskowego w języku mediów ostatniego ćwierćwiecza”, *Slavia Meridionalis*, 9 (2009): 90.

¹⁹ Waszakowa, *Przejawy internacjonalizacji*, 206.

niesamodzielnym członem²⁰. Semantycznie formant ten jest wykładnikiem znaczenia ‘stan uzależnienia osoby od tego, na co wskazuje pierwszy człon’²¹. W analizowanych tu przykładach oba człony złożzeń zostały połączone interfiksem *-o-*: *kupn-o-holizm*, *zakup-o-holizm*. Pierwsze, genetycznie polskie, człony złożzeń semantycznie odnoszą się do czynności kupowania, robienia zakupów, precyzują zatem, jakiego obszaru rzeczywistości pozajęzykowej dotyczy uzależnienie.

Podobny mechanizm słowotwórczy obecny jest w złożeniu *zakupomania*. Wyraz ten reprezentuje liczną liczbę złożzeń z genetycznie obcym rzeczownikiem *mania* (gr. *mania* ‘szaleństwo’), który nazywa ‘nawyk, rodzaj, uzależnienia, szczególnie pociąg do tego, co określa ich pierwszy człon’. Jak pisze K. Waszakowa, *mania* i *-holizm* jako postpozycyjne człony złożzeń tworzą leksemy pozostające wobec siebie w relacji synonimii²², co potwierdzają omawiane tu przykłady.

Wśród terminów jednowyrazowych określających zaburzenia związane z czynnością kupowania występuje ponadto greckie zapożyczenie złożone *oniomania* <gr. *ónios* ‘na sprzedaż’ + gr. *mania* ‘szaleństwo’>. Konstrukcje tego typu mają często status internacjonalizmów, a w polszczyźnie funkcjonują przede wszystkim w odmianie naukowej²³. Stosowanie terminów pochodzących z greki czy łaciny wydaje się uzasadnione, często umożliwia bowiem wymianę doświadczeń i daje możliwość porównywania wyników badań na arenie międzynarodowej.

Terminy dwuwyrazowe reprezentują następujące grupy połączeń:

- a) połączenia z członem nominalnym – rzeczownik + przymiotnik (N + ADJ)
dysfunkcyjne zakupy, kompulsywna konsumpcja, kompulsywne kupowanie, kompulsywne zakupy, kupowanie dysfunkcyjne, kupowanie nadmierne, nałogowe kupowanie;
- b) połączenia z członem nominalnym – rzeczownik + rzeczownik w dopełniaczu (N + N_{GEN})
mania kupowania;
- c) połączenia z członem nominalnym – rzeczownik + wyrażenie przyimkowe (N + PN)
uzależnienie od kupowania, uzależnienie od zakupów.

Przewaga terminów dwuwyrazowych wynika z faktu, że derywacja składniowa odgrywa istotną rolę w tworzeniu słownictwa specjalistycznego, pozwala z jednej strony na precyzowanie, uszczegółowianie znaczeń jednego z elementów połączenia (np. *uzależnienie od zakupów, od kupowania, mania kupowania*), z drugiej wprowadza wyrazy ogólne do

²⁰ Tamże, 167.

²¹ Tamże.

²² Tamże, 156.

²³ Por. Adrianna Seniów, *Słownictwo psychologiczne we współczesnej polszczyźnie* (Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2017), 183; Aneta Zięba, „Wpływy obce w polszczyźnie końca XX wieku na podstawie rzeczowników z wybranych tomów *Praktycznego słownika współczesnej polszczyzny*”, *Język Polski*, 1 (2008): 16.

słownictwa specjalnego, dzięki połączeniu ich z członem określającym (np. *zakupy kompulsywne, dysfunkcyjne*)²⁴. Warty podkreślenia jest fakt, że wśród nazw dwuelementowych znajdują się kalki z języka angielskiego: *kompulsywne kupowanie* – ang. *compulsive buying*, *kompulsywna konsumpcja* – ang. *compulsive consumption*, *kompulsywne zakupy* – ang. *compulsive shopping*. Podobnie jak w Polsce, w anglojęzycznej literaturze naukowej poświęconej zaburzeniom kupowania terminy te są synonimami i stanowią wariantywne wobec siebie formy leksykalne²⁵.

Obecność członów szeregu synonimicznego w źródłach współczesnej polszczyzny

Wszystkie analizowane w niniejszym artykule wyrazy i połączenia wyrazowe funkcjonują w naukowym piśmiennictwie z zakresu psychologii oraz w zasobach internetowych, szczególnie na stronach o charakterze poradnikowym, poświęconym zdrowiu psychicznemu bądź współczesnemu stylowi życia. Nie wszystkie natomiast zostały odnotowane przez najnowsze źródła leksykograficzne, rejestrujące zasoby współczesnej polszczyzny²⁶. Dotyczy to przede wszystkim połączeń wyrazowych, które nie mają ustabilizowanego szyku, a proces ich terminologizacji nie został jeszcze zakończony, np. *kompulsywne kupowanie/kupowanie kompulsywne; dysfunkcyjne zakupy/zakupy dysfunkcyjne*.

Takie zestawienia mogą być uznane za derywaty semantyczne, a ich powstawanie charakterystyczne jest dla systemów terminologicznych, które ciągle się kształtują²⁷. Nieobecność połączeń w artykułach hasłowych źródeł leksykograficznych może wynikać z faktu, że rejestrują one jedynie połączenia najczęściej występujące w języku (np. *uzależnienie od alkoholu/narkotyków; dysfunkcyjne rodziny/zachowania*), mimo że w polszczyźnie funkcjonują, choć znacznie rzadziej, również interesujące nas tu połączenia *uzależnienie od zakupów; dysfunkcyjne zakupy*. Zapewne z tego powodu jedynie siedem z omawianych tu terminów odnotowanych zostało w Narodowym Korpusie Języka Polskiego²⁸, osiem natomiast

²⁴ O tym zjawisku piszę w monografii *Słownictwo psychologiczne*, 237.

²⁵ Por. np. Donald W. Black, „A review of compulsive buying disorder”, *World Psychiatry* 6 (2007), 1: 14–18; Donald W. Black, Martha Shaw, Jeff Allen, „Five-year follow-up of people diagnosed with compulsive shopping disorder”, *Comprehensive Psychiatry*, 68 (2016): 97–102; Gordon C. Winston, „Addiction and backsliding: A theory of compulsive consumption”, *Journal of Economic Behavior & Organization*, 1 (1980): 295–324.

²⁶ W źródłach leksykograficznych połączenia wyrazowe nie stanowią odrębnych haseł, lecz skupienia terminologiczne o ustabilizowanej strukturze słowniki odnotowują w artykule hasłowym.

²⁷ Por. Agnieszka Szczaus, *Leksyka specjalistyczna w „Informacji matematycznej” Wojciecha Bystrzowskiego z 1749 roku na tle polszczyzny XVIII wieku* (Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2013), 25.

²⁸ *Narodowy Korpus Języka Polskiego*, dostęp 10.10.2018, nkjp.uni.lodz.pl (dalej: NKJP).

nie jest jeszcze rejestrowanych przez żadne źródła językoznawcze, obejmujące zbiory najnowszej polszczyzny. Szczegółowy wykaz poświadczeń zestawiono w tabeli.

Tabela. Występowanie leksemów w źródłach

Wyraz	WSJP ^a	NKJP	TS ^b	OJUW ^c	Internet
dysfunkcyjne zakupy	–	–	–	–	x
kompulsywna konsumpcja	–	–	–	–	x
kompulsywne zakupy	–	–	–	–	x
kupnoholizm	–	x (2003; 4×) ^d	–	–	x
kupowanie dysfunkcyjne	–	–	–	–	x
kupowanie kompulsywne	–	–	–	–	x
kupowanie nadmierne	–	–	–	–	x
mania kupowania	–	x (1996; 3×)	x	–	x
nałogowe kupowanie	–	–	–	x	x
oniomania	–	–	–	–	x
shopoholizm	–	x (2010; 3×)	x	–	x
szopoholizm	–	x (2001; 3×)	–	–	x
uzależnienie od kupowania	–	–	–	–	x
uzależnienie od zakupów	–	x (2003; 9×)	–	–	x
zakupoholizm	x	x (2000; 8×)	x	x	x
zakupomania	–	x (2001; 3×)	–	–	x

^a Piotr Żmigrodzki, red., *Wielki słownik języka polskiego*, dostęp 10.10.2018, <http://www.wsjp.pl>.

^b Teresa Smółkowa, red., *Słowa, słowa... Czy je znasz?* (Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN, 2013).

^c *Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. Najnowsze Słownictwo Polskie*, red. Mirosław Bańko, Maciej Czeszewski, Jan Bużyński, dostęp 10.10.2018, <http://nowewyrazy.uw.edu.pl>.

^d W nawiasie podaję dane z NKJP dotyczące roku pierwszej rejestracji oraz liczby użyc.

Podkreślić w tym miejscu należy, że termin *oniomania* według badaczy historii psychologii czy psychiatrii funkcjonuje w europejskim obiegu naukowym od 1915 roku²⁹, jednak z przeprowadzonej przeze mnie ekscerpcji wynika, że był on notowany już w *Słowniku lekarskim polskim* z 1905 roku w znaczeniu *oniomania* ‘ośled kupiecki, kupowania’³⁰. We współczesnej polszczyźnie wyraz ten funkcjonuje raczej w wąskim obiegu specjalistów i występuje zwykle jako jeden z synonimów zakupoholizmu, zazwyczaj w formie szeregu synonimicznego³¹, np.

²⁹ Zob. przypis 2.

³⁰ Tadeusz Browicz i in., red., *Słownik lekarski polski* (Kraków: Towarzystwo Lekarskie Krakowskie Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1905), 342.

³¹ Więcej o strukturze szeregów synonimicznych i ich funkcjach w odniesieniu do terminologii medycznej pisze Jankowiak, *Synonimia*.

*Oniomania jest medycznym terminem używanym do opisanie problemu kompulsywnych zakupów. Oniomania jest zazwyczaj związana z niską samooceną, stanami lękowymi, depresją, samotnością czy gniewem*³².

Niewystępowanie niektórych terminów w źródłach rejestrujących współczesną polszczyznę wynika najprawdopodobniej z tego, że dotyczą one raczej mało rozpowszechnionego w świadomości społecznej zjawiska, mają więc ograniczoną sprawność funkcjonalną.

Wnioski

Obecność aż 15 synonimów będących nazwami zaburzeń kupowania świadczy o niestabilizowaniu terminologicznym w zakresie opisu tego obszaru badań psychologicznych. Jednej z przyczyn należy upatrywać w tym, że w Polsce jest to zaburzenie stosunkowo nowe i do tej pory w dyskursie naukowym nie wykrystalizował się jeszcze żaden dominujący termin. Rozbudowana synonimiami, czyli istnienie wielu terminów nazywających to samo zjawisko, może utrudniać komunikację nawet w obrębie jednej dyscypliny i nie służy tak ważnej w dyskursie naukowym precyzji³³. Nie można bowiem w tym przypadku mówić o jednomanowości terminów, w myśl której jednemu desygnatowi odpowiada jedna nazwa³⁴. Jest to też zapewne związane ze specyfiką całego systemu terminologicznego psychologii jako nauki i ilustruje dużą wariantywność w stosowaniu określeń opisujących jedno zjawisko psychologiczne.

Bibliografia

- Bąk, Mieczysław. *Powstanie i rozwój polskiej terminologii nauk ścisłych*. Wrocław: Wydawnictwo: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1984.
- Białęcka-Pikul, Marta. Rec. książki *Key Concepts in Developmental Psychology* H. Rudolpha Schaffera. *Psychologia Rozwojowa* 12 (2007), 4: 93–96.
- Black, Donald W. „A review of compulsive buying disorder”. *World Psychiatry* 6 (2007), 1: 14–18.
- Black, Donald W., Martha Shaw, Jeff Allen. „Five-year follow-up of people diagnosed with compulsive shopping disorder”. *Comprehensive Psychiatry*, 68 (2016): 97–102.
- Browicz, Tadeusz, Stanisław Ciechanowski, Stanisław Domański, Leon Kryński, red. *Słownik lekarski polski*. Kraków: Towarzystwo Lekarskie Krakowskie Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1905.

³² Daniela Intili o zakupoholizmie, dostęp 15.10.2018, <http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/zakupoholizm/daniela-intili-o-zakupoholizmie>.

³³ Edyta Pałuszyńska, „Charakterystyka stylu naukowego i terminów na tle wariantywności języka w kraju i za granicą”, *Acta Universitatis Lodzianensis. Kształcenie polonistyczne cudzoziemców*, 24 (2017): 24.

³⁴ Hanna Jadacka, *Termin techniczny: pojęcie, budowa, poprawność* (Warszawa: Wydawnictwo Czołpism Technicznych NOT, 1976), 15.

- Filar, Dorota. „Synonimia leksykalna w leksykologii i leksykografii polskiej”. *Studia Leksykalne. Roczniki Humanistyczne* 58 (2010), 6: 41–57.
- Gąsiorowska, Agata. „Kupowanie kompulsywne – zjawisko, jego determinanty i konsekwencje: przegląd badań”. *Przegląd Psychologiczny* 44 (2001), 4: 463–477.
- Jadacka, Hanna. *Termin techniczny: pojęcie, budowa, poprawność*. Warszawa: Wydawnictwo Czasopism Technicznych NOT, 1976.
- Jankowiak, Lucyna. *Synonimia w polskiej terminologii medycznej drugiej połowy XIX wieku (na podstawie „Słownika terminologii lekarskiej polskiej” z 1881 roku)*. Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, 2015.
- Koryczan, Paulina, Michalina Sęktas, Lucjan Dybczak, Kaja Malicka. „Uzależnienie od zakupów – przegląd badań”. W: *Badania i Rozwój Młodych Naukowców w Polsce – Nauki humanistyczne i społeczne*. IV, red. Jędrzej Nyćkowiak, Jacek Leśny. Poznań: Wydawnictwo Młodzi Naukowcy, 2017, 79–84.
- Krzystanek, Marek, Aleksander Stolarczyk, Katarzyna Piekarska-Bugiel, Roman Wojnar, Ewa Martyniak. „Zakupoholizm – nowe wyzwania terapeutyczne”. *Psychiatria* 13 (2016), 3: 149–152.
- Kurlak, Iryna. „Wybrane zagadnienia problematyki kompulsywnego kupowania: uzależnienie od zakupów (oniomania)”. *Forum Pedagogiczne*, 1 (2008): 229–249.
- Nawacka, Jadwiga. „O synonimach typu fundament ławowy//ława fundamentowa”. *Poradnik Językowy*, 4 (1978): 160–164.
- Olkowska, Ksenia. „Angielskie zapożyczenia fonetyczne i graficzne w polszczyźnie ogólnej przełomu XX i XXI wieku”. *Studia Językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badania polszczyzny*, 9 (2010): 161–207.
- Pałuszyńska, Edyta. „Charakterystyka stylu naukowego i terminów na tle wariantywności języka w kraju i za granicą”. *Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie polonistyczne cudzoziemców*, 24 (2017): 17–26.
- Seniów, Adrianna. *Słownictwo psychologiczne we współczesnej polszczyźnie*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2017.
- Smółkowa, Teresa, red. *Słowa, słowa... Czy je znasz?* Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN, 2013.
- Strelau, Jan, Dariusz Doliński, red. *Psychologia akademicka*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2011.
- Szczaus, Agnieszka. *Leksyka specjalistyczna w „Informacji matematycznej” Wojciecha Bystrzonowskiego z 1749 roku na tle polszczyzny XVIII wieku*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2013.
- Tomaszewski, Tadeusz. *Główne idee współczesnej psychologii*. Warszawa: Wydawnictwo Żak, 1998.
- Waszakowa, Krystyna. „Derywowane anglicyzmy jako wyraz ekspansji słownictwa potocznego i środowiskowego w języku mediów ostatniego ćwierćwiecza”. *Slavia Meridionalis*, 9 (2009): 89–102.
- Waszakowa, Krystyna. *Przejawy internacjonalizacji w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2005.
- Winston, Gordon C. „Addiction and backsliding: A theory of compulsive consumption”. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 1 (1980): 295–324.
- Zięba, Aneta. „Wpływy obce w polszczyźnie końca XX wieku na podstawie rzeczowników z wybranych tomów «Praktycznego słownika współczesnej polszczyzny»”. *Język Polski*, 1 (2008): 14–21.

Źródła internetowe

- Daniela Intili o zakupoholizmie. Dostęp 15.10.2018. <http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/zakupoholizm/daniela-intili-o-zakupoholizmie>.
- Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. *Najnowsze Słownictwo Polskie*, red. Mirosław Bańko, Maciej Czeszewski, Jan Bużyński. Dostęp 10.10.2018. <http://nowewyrazy.uw.edu.pl>.
- Żmigrodzki, Piotr, red. *Wielki słownik języka polskiego*. Dostęp 10.10.2018. <http://www.wsjp.pl>.

Oniomania, zakupoholizm, kompulsywne kupowanie – kilka uwag o strukturze członów szeregu synonimicznego

Streszczenie

W artykule omówiono zostało zjawisko synonimii w terminologii psychologicznej na przykładzie szeregu synonimów nazywających zaburzenia związane z uzależnieniem od zakupów. Analizie poddano 15 terminów funkcjonujących w polskim piśmiennictwie naukowym, takich jak: *dysfunkcyjne zakupy*, *kompulsywna konsumpcja*, *kompulsywne kupowanie*, *kompulsywne zakupy*, *kupnoholizm*, *kupowanie dysfunkcyjne*, *kupowanie nadmierne*, *mania kupowania*, *oniomania*, *shopoholizm/szopoholizm*, *uzależnienie od kupowania*, *uzależnienie od zakupów*, *zakupoholizm*, *zakupomania*. Celem rozważań jest analiza strukturalna poszczególnych członów szeregu wraz z omówieniem ich genezy oraz wskazanie przyczyn synonimii.

Oniomania, shopaholism, compulsive shopping – a few remarks about the structure of the elements of a synonymous series

Summary

The article presents the phenomenon of synonymy in psychological terminology exemplified with a series of synonyms concerning buying disorders. The article contains a structural analysis dealing with fifteen terms that function in Polish literature such as: *dysfunkcyjne zakupy* [dysfunctional shopping], *kompulsywna konsumpcja* [compulsive consumption], *kompulsywne kupowanie* [compulsive buying], *kompulsywne zakupy* [compulsive shopping], *kupnoholizm / zakupoholizm / shopoholizm / szopoholizm* [shopaholism], *kupowanie dysfunkcyjne* [dysfunctional buying], *kupowanie nadmierne* [excessive buying], *mania kupowania* [mania of buying], *oniomania* [Greek: ὄντιος + μανία], *uzależnienie od kupowania* [buying addiction], *uzależnienie od zakupów* [shopping addiction], *zakupomania* [mania of shopping]. The analysis indicates the origin of the terms and the causes of the synonymy among them.

Cytowanie

Seniów, Adrianna. Oniomania, zakupoholizm, kompulsywne kupowanie – kilka uwag o strukturze członów szeregu synonimicznego. *Studia Językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny* 18 (2019): 219–228. DOI: 10.18276/sj.2019.18-15.